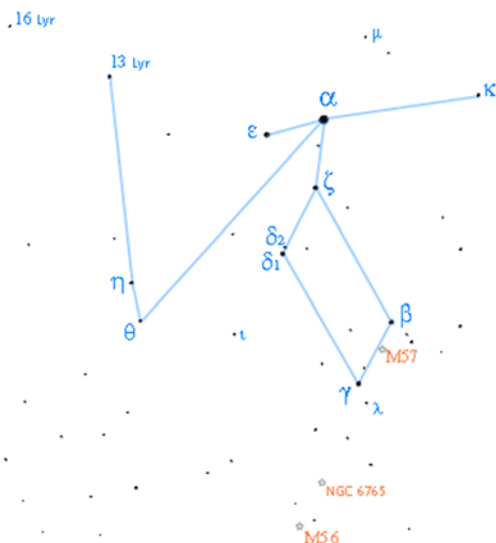
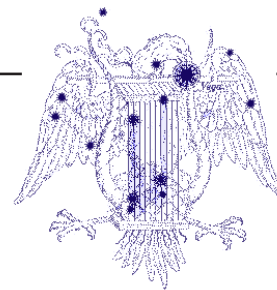

lira

Kada Lira - zasvira

piše: Andreja BENČIĆ

Lira, instrument bez kojeg si život stari grci nisu mogli zamisliti! Bio je toliko važan da ga je glavni bog Zeus na nagovor boga zabave i veselja, Dioniza, postavio na noćno nebo.

To je malo zviježđe sjevernog neba, koje se vidi u ljetnom periodu. Po svom obliku Lira je specifična. Pravilnog je oblika, a nju tvori jedan jednako straničan trokut i jedan paralelogram.

Najsajjnija zvijezda je Vega, ujedno i α Lire, i zbog te zvijezde Liru je još lakše pronaći. Pogledom kroz teleskop (Konus space 90/910mm) pod povećanjem od 36 \times vidi se kao bijelo-plavu zvijezdu, a kadkad se pričinjava da ima neku nijansu ljubičaste. Dok na povećanju od 91 \times vidi se blještavo bijela.

Druga zvijezda, ako idemo po grčkom alfabetu je β Lire. Među mnoštvom zvijezda (ondje gdje je stupanj svjetlosnog onečišćenja nizak), biti ćete sigurni da ste ju pronašli jer je ona dvojna zvijezda. Na povećanju

od 36 \times , dvije komponente od kojih se sustav sastoji, jedna je zvijezda sjajnija, a druga manje sjajna. Obje su bijele boje, samo što je druga, manja zvijezda, mnogo tamnija, tako da se boja ne raspozna dobro. Na povećanju od 91 \times veća zvijezda se može pričiniti kao da je zelena, ali nije, jer zelena zvijezda ne postoji, tj. zeleni spektar zvijezde.

γ Lire je isto bijele boje, lijepo ju je vidjeti među okolnim zvijezdama, jer izgleda kao jedan manji zvijezdani skup.

Točno na polovici puta između β Lire i γ Lire, nalazi se jedana sumljiva zvijezda. Ta zvijezda je zapravo planetarna maglica, a nastala je eksplozom zvijezde i nosi oznaku M57. Možda u početku je nećete niti primjetiti jer je tamna, ali pogledajte nekoliko okolnih zvijezdi, vidjet ćete ih kao male točkice, a kad pogledate M57, nju se vidi mnogo veću, ali je tamnija. Izgleda kao jedna blijedo-siva fleka. Na povećanju od 91 \times , ako gledate malo postrance, ne točno u nju, možete primjetiti da u sredini ima rupu, i da izgleda kao neki prsten, ili krafna, onakva kakvu na filmovima jedu policajci.

Ako napravimo jedan pravac od β prema γ , i dužinu između njih nanesimo 3 puta, doći ćemo do jednog drukčijeg objekta koji nosi oznaku M56, slično kao i M57, samo što u sredini nema "rupu", nego za razliku od M57 u sredini je mnogo sjajniji, a sa strane se njegova bijela boja skroz razvodni. Zbog približavanja centru galaktike, zvijezde postaju sve gušće, i stoga ga je dosta teško pronaći. Izgleda mutno kao voda u kojoj se primješalo brašno, i kao u vodi ne možete vidjeti sastojke od kojih je voda mutna, pa tako ni nju se ne može izoštriti da se primjete zvijezde. To je kuglasti skup, koji se sastoji od preko 100 000 starih zvijezda.

δ lire se vidi kao jedna veća zvijezda među mnoštvom drugih zvijezda, koje su u teleskopu slične po sjaju.

ζ lire je jedna dvojna zvijezda, jedna je bijela i sjajnija, a druga je tamna i crvenkasta.

ϵ lire je jako zanimljiva zvijezda, na povećanju od 36 \times izgleda kao zvijezda binarnog sustava, dakle dvije zvijezde koje kruže jedna oko druge. Teško da će se one za našeg života pomaknut za koju lučnu sekundu.

Na povećanju od 91 \times , postaju još zanimljivije. Ako ih se pomno pogleda, primjeti se da nisu kružnog oblika, već elipsastog, a ako ih još bolje pogledate, kraj svake zvijezde primjetit ćete još jednu manju zvijezdu. To su dva binarna sustava koja zajedno tvore treći. Male se zvijezde okreću oko većih, a veće se međusobno okreću oko zajedničkog centra mase.

Promatranje se vršilo iz sela Gržini, sa teleskopom Konospace F=910mm, D=90mm, pod povećanjem od 36 i 91 puta.

autor: Neven Udovičić
 aparat: Canon PowerShot S1 IS
 ekspozicija: 15 s
 datum: 14.07.2004.